

MUNI
SPORT

Pedagogika sportu (dc4903)

Vladimír Jůva
juva@fsps.muni.cz

5. 10. 2023

Pedagogika sportu (PgS) – požadavky

- absolvovaná **PgS v Mgr. studiu** – popř. doplnit
- bloková **výuka**:
 - 5/10 2023 – Vymezení PgS
 - 2/11 2023 – Empirická PgS
 - 16/11 2023 – Výzkum sportovně-pedagogických profesí
 - 14/12 2023 – Prezentace studentů, kolokvium, závěr

Pedagogika sportu (PgS) – požadavky

Ukončení – kolokvium – požadavky:

1. Povinná literatura:

- Jansa, P. a kol. (2018) *Pedagogika sportu*

- Elektronická studijní opora –

<http://www.fsps.muni.cz/impact/pedagogika-sportu/>

- *Metodologická literatura k pedagogice sportu*

2. Excerptum 1 zahraniční publikace k PgS

s kritickou analýzou výzkumného designu

3. Přehled vztahu zpracovávané disertace k PgS

4. Prezentace na semináři ad 2) + ad 3) (zaslat min. 3 pracovní dny před termínem prezentace) + **rozprava**

Vymezení PgS

- **Pedagogika** = věda o permanentní výchově – edukaci
- **Pedagogika sportu** = **věda (výzkum)**
o sportovní edukaci
- **Sport** = formy tělesné činnosti, jež si kladou za cíl harmonický rozvoj jedince, zdraví a soutěžní výkon (Zákon 2001)
- **Sport** = soutěžní + rekreační + školní →
- = **tři základní oblasti PgS**

Vymezení sportovní edukace

Edukace = záměrné působení na rozvoj jedince (**pomoc jedinci**) s cílem **dosáhnout pozitivních změn** v jeho vývoji

Edukace = procesy řízeného učení (**facilitace učení**)

Sportovní edukace =
edukace sportem, ve sportu a pro sport

Sportovní trénink = procesy řízeného, hl. motorického učení, ale současně **pomoc jedinci na jeho cestě životem**

Vymezení sportovní edukace

Sportovní edukace má rysy:

- **formálního vzdělávání** – ve vzdělávacích institucích (např. školní TV, ...)
- **neformálního vzdělávání** – mimo formální vzdělávací systém (např. semináře trenérů, ...)
- **informálního vzdělávání** – neorganizované (každodenní zkušenost – např. média, umění, ...)

Vznik současné PgS

- dlouhá historie **vývoje „sportovně pedagogického myšlení“** – starověk (hlavně antika) – středověk – novověk – informační věk
 - **PgS – ve světě** rozvoj od 60. let 20. století
 - **vznik PgS** souvisí s rozvojem vědy o sportu (Sport Science, Sportwissenschaft) a vědy o pohybu člověka (kineziologie, kinantropologie, ...)
 - **kriticky reflektuje** dřívější názory na tělesnou výchovu
 - **reakce** na dynamický rozvoj soutěžního i rekreačního sportu po 2. sv. válce
 - **zkoumá** edukační význam sportu v současné společnosti
 - u nás rozvoj:
 - **pedagogická kinantropologie** (hl. didaktika TV – prof. Dobrý, Rychtecký, Fröml, doc. Mužík, doc. Vlček, ...)
 - **pedagogika sportu** (prof. Svoboda – hl. pro trenéry, doc. Jansa a kol.)
- ⁷ široké pojetí pedagogiky sportu)

Vědecké zařazení PgS

Pedagogika sportu = významná oblast

- 1. kinantropologie** – **pedagogická kinantropologie** (ČR),
posiluje **PgS**
- 2. věd o sportu** – **pedagogika sportu** (např. SRN, SR, ...)
- 3. kineziologie** (např. Austrálie)
- 4. věd o výchově** (např. SRN)

Pojetí PgS

sporadicky termín **motopedagogika**:

- klade si za cíl **komplexní rozvoj osobnosti za využití jejího pohybu**
- utváření osobnosti pomocí procesů **motorického učení** (SRN)
- užší označení – motopedagogika = motorické učení jako **pomoc jedincům se specifickými potřebami** (APA, ATV – UP Olomouc)

Pojetí a začlenění PgS

- anglosaské země – **physical education** = velmi široké označení (studium TV), posiluje se termín **sport(s) pedagogy**
- německá „Sportwissenschaft“ – **Sportpädagogik**
- Slovensko – **športová edukológia**

Pojetí PgS v UK, USA, AUS, ...

PgS =

- **věda „... o učení a trénování ve sportu a v TV“ (UK)**
- výzkum **motorického učení**
- **funkce** – příprava sportovních pedagogů (**transfer vědění**)
- **kritické zaměření** – např. borcení „amerického mýtu o významu sportu pro rozvoj charakteru“
- **výzkum smyslu sportu** = jeho **edukační dimenze**

Pojetí PgS v SRN, ... (německy mluvící zrmě)

- pedagogika sportu (**Sportpädagogik**) v rámci **věd o sportu**
- **dynamický rozvoj** od konce 60. let 20. století
- velmi **široké pojetí** = **zkoumá sportovní edukaci**:
 - všech věkových skupin,
 - ve všech formách sportu (vrcholový – rekreační),
 - ve všech formách edukace
(školní, mimoškolní, rodinné i volnočasové)
 - ve všech edukačních institucích
- výborná **vědecká infrastruktura**

Pojetí PgS v SR

- **začlenění do věd o sportu** (i dr. studijní program)
- **sportovní edukologie** (športová edukológia) = zkoumání, vývoj a vyhodnocování výchovy, vzdělávání a působení na tělesný, funkční, pohybový, psychický a sociální rozvoj člověka prostředky sportu (Sýkora, 2000)
- **velmi široké pojetí** –edukační procesy ve výkonnostním sportu i sportovní procesy v podmínkách školy, sportu pro všechny **i pro zdravotně oslabené** (Labudová, 2002)

Pojetí PgS v SR

Struktura sportovní edukologie:

- edukologie školní tělesné výchovy a sportu
- edukologie výkonnostního a vrcholového sportu
- edukologie sportu pro všechny
- edukologie sportu zdravotně oslabených
- edukologie atletiky, gymnastiky, her, plavání, tanců, ...
- **didaktika tělesné výchovy a sportu** – zabývá se tělovýchovným učitelstvím, pohybovým cvičitelstvím a sportovním trenérstvím

Pojetí PgS v ČR

- **pedagogika sportu** (např. Svoboda, 2000) – procesuální stránka sportovního tréninku (motorické učení, průběh sportovní dráhy, profese a osobnost trenéra, ...), tzn. PgS = **vztah edukace a soutěžního sportu**
- **současnost – snahy o široké vymezení PgS** = tzn. pedagogika i školního a rekreačního sportu (viz Jansa)
- **pedagogická kinantropologie** = výzkum edukačních procesů, jejichž jádrem je integrace pohybového učení a stimulace energetických systémů a jejich efekty ve specifickém edukačním prostředí (www – cz kin.) = tělesná výchova (školní) a sport ve svém užším pojetí, tzn. soutěžní – hlavně didaktika TV + zdraví

Postavení a začlenění PgS v systému věd

Medicínsko-přírodovědná východiska

biomechanika, antropomotorika, sportovní medicína,
sportovní traumatologie, sportovní fyziologie, ...

Sociálně-vědecká východiska

psychologie sportu,
sociologie sportu,
pedagogika sportu,
...

kinantropologie kineziologie

(objekt = pohyb člověka)

věda(y) o sportu
(objekt = sport)

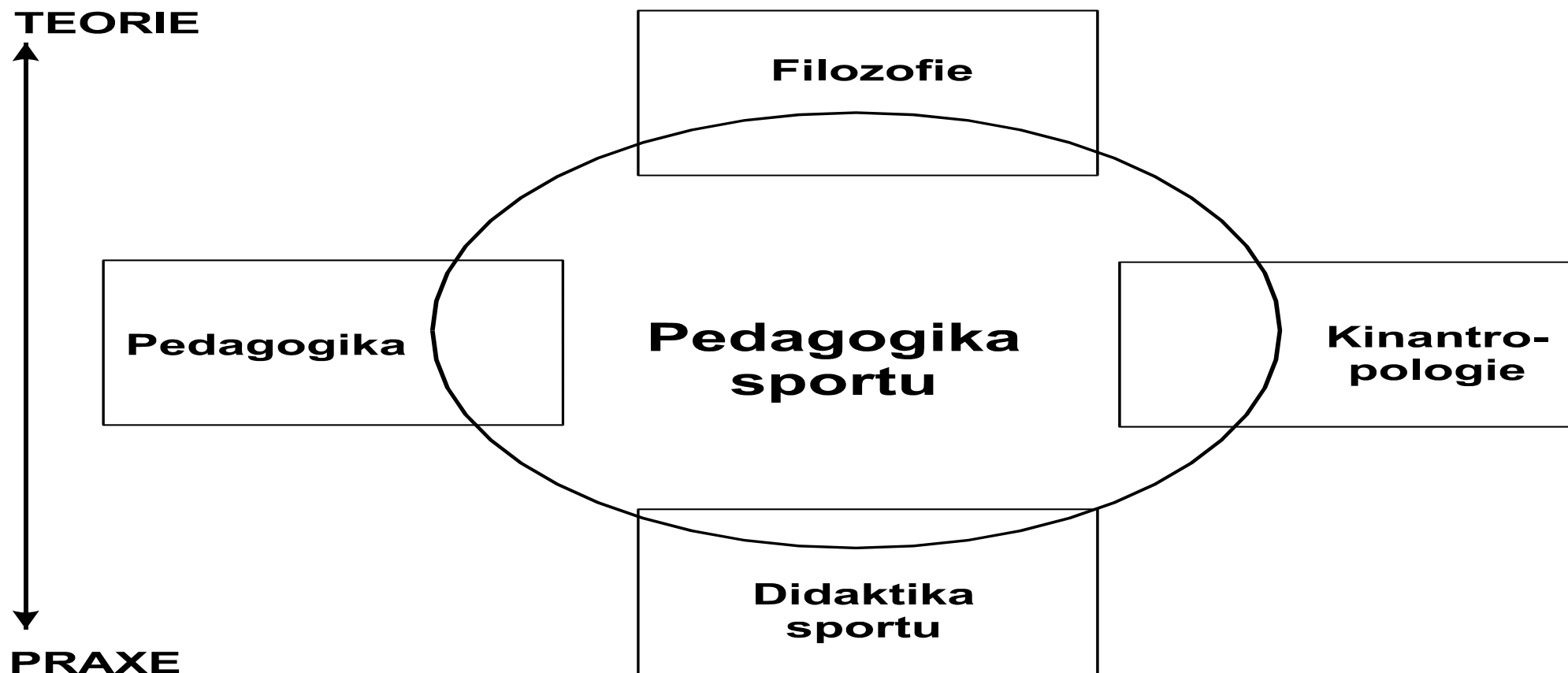
Východiska politických a ekonomických věd

ekonomie sportu,
sportovní management,
sportovní politika,
...

Kulturně-vědecká východiska

historie sportu, filozofie sportu, „komparativní kinantropologie“, ...

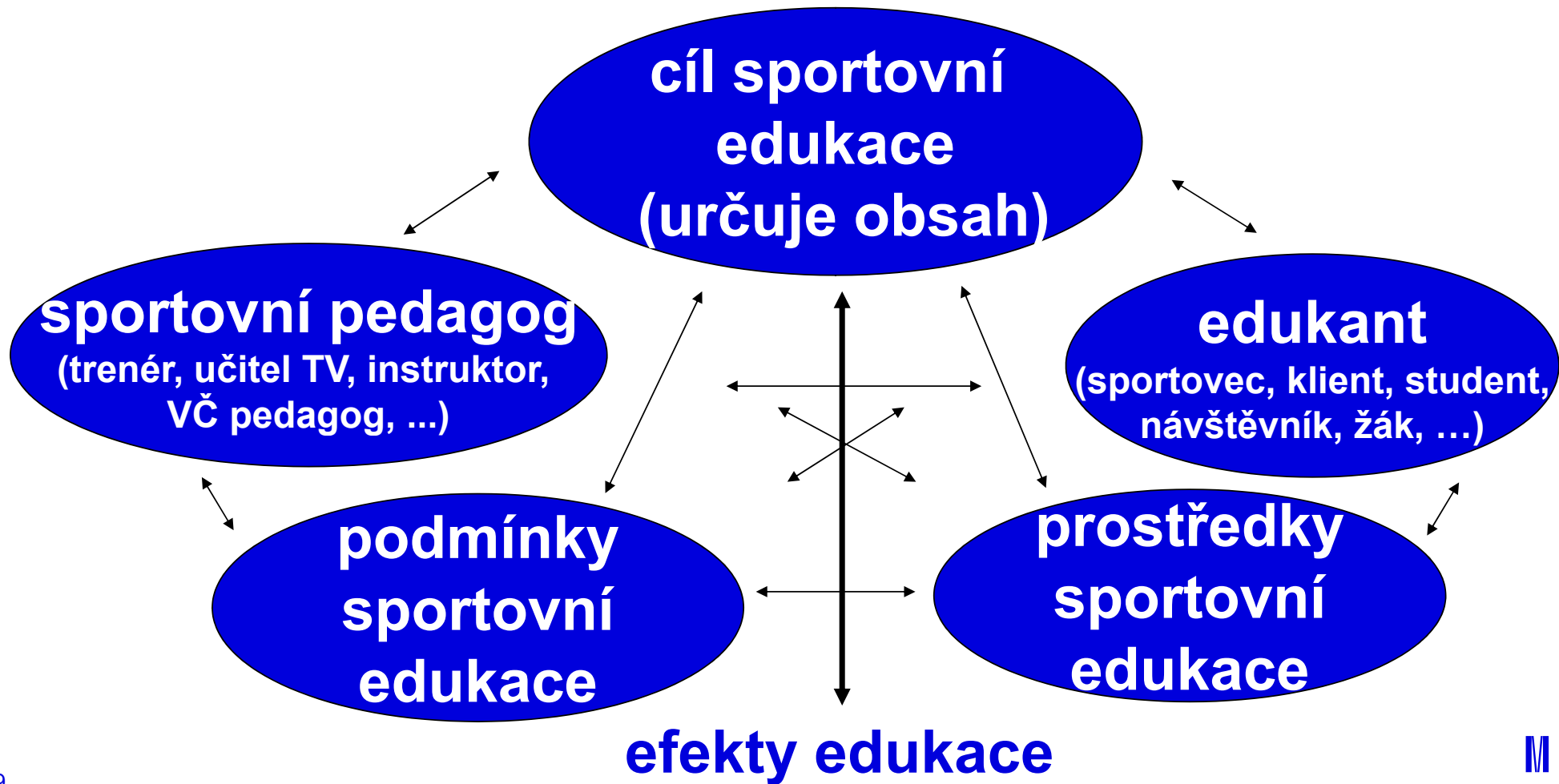
PgS v poli napětí

Tendence PgS

- **humanistická sportovní edukace** – zaměření na sportovce, žáka, klienta, ... = **pomoc na cestě životem**
- posilování **nondirektivního** přístupu
- **sportovní edukace = rozvoj zdravé osobnosti** (viz „pohyb jako lék“, tzn. lékař předepíše → sportovní pedagog realizuje)
- heteroedukace → **sportovní autoedukace**
- důraz na **empirický výzkum** – posilování **kvalitativního výzkumu** (jedinečnost sportovce, trenéra, ...)
- **výsledky výzkumů = ovlivnění praxe** (např. změny zájmů mládeže → školní TV → vzdělávání učitelů TV, ...)
- **transfer vědění** – věda o sportu → praxe (pro učitele TV, trenéry, ...)
- ...

Výzkumné pole PgS

Výzkumné pole PgS

- **vztah edukace a sportu** – široce pojatý fenomén, tzn. **školního sportu** (označení všech sportovních aktivit, které probíhají v rámci instituce školy), **soutěžního sportu** a **rekreačního sportu**
- edukaci ve sportu, sportem a pro sport
- otázky související s **edukací ve sportu a za jeho využití**
- **edukační funkce sportu** = imanentní potenciál sportu a reálné sportovní (pohybové) aktivity, které iniciují specifické **edukační procesy** = takové činnosti, při nichž se nějaký subjekt učí, obvykle za působení (přímého nebo zprostředkovaného) jiného subjektu, který vyučuje nebo instruuje

Děkuji Vám za pozornost